

Joanna Kamińska

Działalność Sekcji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych przy IFLA : wybrane zagadnienia

---

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy nr 2, 31-36

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DZIAŁALNOŚĆ SEKCJI TEORII I BADAŃ BIBLIOTEKOZNAWCZYCH PRZY IFLA. WYBRANE ZAGADNIENIA

Jedną z najważniejszych dla bibliotekarzy organizacji jest działająca od 87 lat The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) – Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich zrzeszająca obecnie 1500 członków z około 150 krajów. Celem Federacji jest reprezentowanie interesów bibliotekarzy i pracowników informacji na całym świecie: „It is the global voice of the library and information profession” [IFLA]. Wśród kluczowych zadań, jakie stawia sobie IFLA, jest także promowanie wysokiego standardu usług bibliotecznych i informacyjnych oraz propagowanie znaczenia działalności bibliotecznej i informacyjnej dla rozwoju społeczeństwa. Pole zainteresowań i problemów podejmowanych przez Federację jest bardzo szerokie, ujęto je w pięciu działach tematycznych (*division*), w ramach których działają obecnie 43 sekcje.

Z uwagi na rozwój bibliologii i informatologii jako dyscyplin naukowych szczególnie interesująca jest działalność Sekcji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych (Library Theory and Research Section) należącej do Działu IV, zajmującego się wsparciem zawodowym (Division of Support of the Profession). W dziale tym funkcjonuje także 6 innych sekcji zajmujących się problematyką edukacji i szkoleń (Education and Training Section), ustawicznym kształceniem i doskonaleniem zawodowym (Continuing Professional Development and Workplace Learning Section), budownictwem bibliotecznym (Library Buildings and Equipment Section), zarządzaniem i marketingiem (Management and Marketing Section), zarządzaniem organizacjami bibliotekarskimi (Management of Library Associations Section) oraz statystyką i ewaluacją działań bibliotecznych (Statistics and Evaluation Section).

Sekcja Teorii i Badań Bibliotekoznawczych koncentruje swoje działania na rozwijaniu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej zarówno poprzez badania teoretyczne, jak i stosowane. Promuje także naukową działalność

badawczą na forum międzynarodowym, podkreślając jej znaczenie i dbając o jej obecność w programach IFLA, dąży do integralności prowadzonych badań, inicjuje i wspiera projekty badawcze zarówno na etapie ich tworzenia, jak również osiągnąć – udostępniając wyniki międzynarodowej społeczności, czy wreszcie publikując własne raporty i materiały.

Założone cele Sekcja realizuje przede wszystkim przez projekty, publikacje i konferencje.

Jak wspomniano, jednym z celów Sekcji Teorii i Badań jest wspomaganie projektów badawczych służących rozwojowi bibliotekoznawstwa i informacji naukowej jako dyscypliny. Służyć temu powinna wymiana praktyk oraz metodologii badawczych, a także wsparcie dla młodych naukowców. Cele te realizuje jedna z ostatnich inicjatyw Sekcji – rozpoczęty w 2010 r. projekt „Partnerstwo Badaczy i Bibliotekarzy” (The Researcher-Librarian Partnership), którego koordynatorem jest dr Helen Partridge z Australii. Jest to oparty na mentoringu program umożliwiający młodym specjalistom rozwijanie i doskonalenie umiejętności, wiedzy i pewności w prowadzeniu badań, gdyż jest to warunek niezbędny do efektywnego spełniania przez biblioteki i bibliotekarzy oczekiwań oraz wymagań klientów i społeczności, którym służą. W drodze konkursu spośród nadesłanych propozycji wybrano 6 tematów zgłoszonych przez młodych naukowców, którzy mieli okazję zrealizować swoje pomysły badawcze. Trzy spośród wytypowanych projektów ukończono, a opisy uzyskanych rezultatów zostały opublikowane i udostępnione na stronie internetowej Sekcji. Są to projekty: „Ile warta jest biblioteka? Sposób oceny wpływu włoskich bibliotek publicznych na życie użytkowników i społeczeństwo” Sary Chiessi z Włoch [Chiessi, 2011], „Rola bibliotekarzy w rozwoju edukacji w Nigerii” Victorii Itsekora z Nigerii [Itsekora, 2013], „W kierunku lepszego zrozumienia znaczenia kompetencji informacyjnych na wydziale nauczania – perspektywa Uniwersytetu Południowego Pacyfiku” Gwen Mar-Rounds z Fidżi [Mar-Rounds, 2013].

Inną ważną inicjatywą Sekcji Teorii i Badań był projekt „Rozwój narzędzi badawczych”, którego główne założenia zostały zaprezentowane podczas Konferencji Generalnej IFLA w Buenos Aires w 2004 r. przez dwóch badaczy: Ragnara Audunsona z Norwegii i Wallace’a Kohlera ze Stanów Zjednoczonych. Na szczególną uwagę zasługuje praca Kohlera pod znamienym tytułem *Po co bibliotekarzom metody badawcze?* [Kohler, 2004], która jest swoistym przewodnikiem dla osób podejmujących badania bibliotekoznawcze. Autor omówił badania ilościowe i jakościowe oraz metody szczegółowe takie jak: studium przypadku, obserwację, eksperyment i badania statystyczne (w tym także zawarł instrukcję obsługi specjalistycznego oprogramowania SPSS wykorzystywanego do analizy danych statystycznych). Prezentując kolejne metody, Kohler odwołał się do licznych przykładów oraz wskazał źródła, w których można odnaleźć dokładniejsze opisy omawianych metod. Dzięki projektowi „Rozwój narzędzi badawczych” udało

się zwrócić uwagę środowiska na konieczność stałego doskonalenia metod badawczych bibliotekoznawstwa i poszukiwania nowych rozwiązań, nie tylko adekwatnych do zmieniającej się rzeczywistości i warunków działania bibliotek, ale także spełniających warunki obiektywizmu naukowego.

Z inicjatywy wspomnianego już Ragnara Audunsona z Norwegii rozpoczęto w 2003 r. także inny projekt Sekcji Teorii i Badań poświęcony roli IFLA w rozpowszechnianiu profesjonalnych norm, standardów i praktyk (The role of IFLA in diffusing professional norms, standards and practices). Celem badań było uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy potrzebne są coroczne Konferencje Generalne IFLA i czy wypracowywane przez nie rozwiązania przenikają granice i docierają do profesjonalistów z różnych krajów. Specjalnie opracowana ankieta w języku angielskim, francuskim, hiszpańskim i rosyjskim została rozesłana do 780 członków IFLA dobranych pod kątem reprezentatywności próbki badawczej. Niestety udało się uzyskać odpowiedzi jedynie od 195 respondentów, co, jak zaznaczają autorzy raportu końcowego [Olsen i Weech, 2013], nie pozwoliło na daleko idące uogólnienia wyników. Stanowią one jednak interesujące źródło informacji o tym skąd bibliotekarze z krajów takich jak Kuba, Australia i Nowa Zelandia, Rosja, Stany Zjednoczone i Norwegia, czerpią inspiracje do wdrażania nowoczesnych standardów działania oraz jak oceniają korzyści płynące z uczestnictwa w konferencjach IFLA.

Bardzo ciekawą inicjatywą był także rozpoczęty w 2001 roku przez Boba Usherwooda z Wielkiej Brytanii projekt ponadnarodowych badań oceniających postawę krajowych decydentów politycznych wobec bibliotek publicznych oraz postrzeganie roli, znaczenia i wpływu usług bibliotek publicznych na jednostki i grupy społeczne, ich wkładu w procesy demokratyczne oraz rozwój ekonomiczny (Public library politics – a transnational evaluative survey of national policy makers's attitudes to, and perceptions of, the role, value and impact of public library services). Wyniki badań z Niemiec, Sri Lanki, Chorwacji, Danii i Ugandy zostały zaprezentowane w czasie Konferencji Generalnej IFLA w Berlinie w 2003 r., podczas wspólnej sesji Sekcji Zarządzania Organizacjami Bibliotekarskimi oraz Sesji Teorii i Badań [Public, 2006].

Ważnym rodzajem aktywności Sekcji jest także działalność wydawnicza. W dużej mierze jest ona związana z realizowanymi projektami – publikowanie wyników podejmowanych działań jest istotnym wkładem w popularyzowanie tematyki badań bibliotekoznawczych. Obok wspomnianych wcześniej wielokrotnie raportów końcowych z poszczególnych projektów wśród publikacji znajdują się także plany strategii Sekcji na kolejne trzyletnie okresy. Najnowszy program działań na lata 2013–2015 obejmuje m.in. zaplanowanie tematów sesji na Konferencje Generalne IFLA, np. tematem sesji w Lyonie w sierpniu 2014 roku będą „Biblioteki w procesach politycznych” (Libraries in the political process). Żeby zachęcić studentów bibliotekoznawstwa

i informacji naukowej, postanowiono ufundować coroczną nagrodę dla najlepszego nadesłanego w postaci plakatu materiału konferencyjnego, dzięki czemu młodzi profesjonaliści zyskują możliwość uczestnictwa w kongresie i zaprezentowania swojej pracy. O temacie konferencji, która odbędzie się w 2015 r. w Cape Town w Republice Południowej Afryki członkowie Sekcji zdecydują podczas tegorocznego kongresu. Rozliczenie działań podejmowanych przez Sekcję następuje w formie raportów rocznych. Na stronie internetowej można zapoznać się z biuletynem oraz ulotką informacyjną. Zwieńczeniem wybranych inicjatyw i prac Sekcji są raporty specjalne. Jednym z ostatnich jest opublikowany w ramach serii „Profesjonalne Raporty IFLA” (IFLA Professional Reports) pod numerem 82 tekst *Międzynarodowe badania w dziedzinie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej: porównanie trendów narodowych (International Library and Information Science Research: A Comparison of National Trends)* [Rochester i Vakkari, 2004]. Jest to analiza tematów i metod badawczych stosowanych w naszej dziedzinie, którą dla krajów skandynawskich rozpoczęto już w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Zbierany przez lata materiał badawczy uwzględnia dane nie tylko ze Skandynawii (Danii, Finlandii, Norwegii i Szwecji), ale także z Australii, Chin, Hiszpanii, Turcji i Wielkiej Brytanii. Zestawienie tendencji obserwowanych w poszczególnych krajach poparto krótkimi wyjaśnieniami warunków rozwoju dyscypliny i stopnia jej instytucjonalizacji. Właśnie w integracji bibliotekoznawstwa i informacji naukowej z kształceniem uniwersyteckim oraz w stopniu rozwoju struktur społecznych autorzy raportu upatrują źródeł różnic w doborze tematów badań i stosowanych metod.

Członkowie Sekcji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych aktywnie uczestniczą w dorocznych Konferencjach Generalnych IFLA. Najczęściej w programie obrad uwzględnione są adekwatne do ogólnego hasła przewodniego kongresu sesje tematyczne zaproponowane i prowadzone przez Sekcję, czasem we współpracy z innymi sekcjami czy grupami zainteresowań (Special Interest Groups). Analizę referatów wygłoszonych podczas tych sesji w latach 2000–2009 pod kątem pokazania powiązań bibliotekoznawstwa z innymi dyscyplinami oraz wykorzystywanych metod badawczych przedstawiła Danuta Konieczna [Konieczna, 2010]. Wyniki tych badań pokazały, że w świetle 45 przedstawianych referatów bibliotekoznawstwo jest ściśle powiązane z naukami społecznymi: socjologią, psychologią, filozofią i naukoznawstwem oraz że poszukuje nowych metod badawczych, takich jak badania w działaniu czy dyfuzja innowacji. Analiza wykazała także, że wśród osób wygłaszających referaty w sesjach przynależnych do Sekcji Teorii i Badań zdecydowaną większość, bo aż 74% stanowili przedstawiciele uniwersytetów, szkół bibliotekarskich i instytutów bibliotekoznawstwa.

Na koniec warto wspomnieć, że Sekcja Teorii i Badań patronuje nowej specjalnej grupie zainteresowań – Historia Bibliotek (Library History Special Interest Group), która od 2009 r. jest następcą niegdyśszej Sekcji

Historii Bibliotek. Głównym celem kontynuacji w podejmowaniu przez IFLA tematyki historii bibliotek jest uświadamianie specjalistom ze wszystkich dziedzin bibliotekarstwa, że skuteczne świadczenie usług bibliotecznych teraz i w przyszłości zależy od zrozumienia przeszłości i teoretycznych podstaw rozwoju naszej dyscypliny.

Przedstawione w niniejszym materiale informacje nie wyczerpują tematu działalności Sekcji Teorii i Badań przy IFLA, a jedynie sygnalizują bogactwo oraz różnorodność jej aktywności i stanowią przyczynek do dalszych badań i analiz.

Bibliografia

- Chiessi S. (2011), *What are libraries worth? A way to assess the impact of Italian Public Libraries on user's lives and society* [online] [dostęp: 2014-05-06]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ifla.org/files/assets/library-theory-and-research/Projects/researcher-librarian-report-chiessi.pdf>.
- [IFLA] *International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)* [online]. 2014 [dostęp: 2014-05-06]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ifla.org/>.
- Itsekor V.O. (2013), *The role of librarians in the development of education in Nigeria: final report* [online] [dostęp: 2014-05-06]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ifla.org/files/assets/library-theory-and-research/Projects/researcher-librarian-report-itsekor.pdf>.
- Kohler W. (2004), *Why Research Methods for Librarians?* W: World Library and Information Congress. 70th IFLA General Conference and Council, 22-27 August 2004, Buenos Aires, Argentina [online] [dostęp: 2014-05-06]. Dostępny w World Wide Web: <http://archive.ifla.org/IV/ifla70/papers/175e-Koehler.pdf>.
- Konieczna D. (2010), *Interdyscyplinarność badań w zakresie bibliotekoznawstwa w wystąpieniach konferencji generalnych IFLA. Wybrane zagadnienia.* W: Biblioteki, informacja, książka: interdyscyplinarne badania i praktyka w XXI wieku. Pod red. M. Kocójowej. Kraków, ePublikacje Instytutu INiB UJ. [online] [dostęp: 2014-05-06]. Dostępny w World Wide Web: <http://skryba.inib.uj.edu.pl/wydawnictwa/e07/n-konieczna.pdf>.
- Mar-Rounds G. (2013), *Better Understanding Teaching Faculty's Beliefs and Behaviour towards Information Literacy - The University of the South Pacific Perspective* [online] [dostęp: 2014-05-06]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ifla.org/files/assets/library-theory-and-research/Projects/researcher-librarian-report-mar-rounds.pdf>.
- Olsen H. K., Weech T. (2013), *The IFLA Library Theory and Research Section Study of the Impact of IFLA on Promotion change and Diffusing Professional Norms in Libraries* [online] [dostęp: 2014-05-06]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ifla.org/files/assets/library-theory-and-research/Projects/ifla-impact-rpt-ragnar-ed-heidi-weech.pdf>.
- Public library politics - a transnational evaluative survey of national policy makers's attitudes to, and perceptions of, the role, value and impact of public library services* [online]. 2006 [dostęp: 2014-05-06].

Dostępny w World Wide Web: http://archive.ifla.org/VII/s24/proj/s24-Political_Perceptions.pdf.

Rochester M. K., Vakkari P. (2004), *International Library and Information Scien-*

ce Research: A Comparison of National Trends [online] [dostęp: 2014-05-06]. Dostępny w World Wide Web: <http://archive.ifla.org/VII/s24/pub/iflapr-82-e.pdf>.

Joanna Kamińska

Activity of the Library Theory and Research Section at IFLA. Selected issues

Summary

The article presents the main areas of activity of the Library Theory and Research Section operating at the IFLA. It discusses the most important research projects initiated and carried out by members of the Section. The paper summarizes as well the types and selected examples of publications and papers' topics presented at the annual IFLA General Conference sessions organized by the Section of Theory and Research.

Keywords: IFLA, Library Theory and Research Section

